

FOREDRAG AV
SVERRE KJELSTRUP
FMU 8.4.1991
OPPRETTELSEN AV DEN NORSKE LEGION, OG DENS INNSATS.

104084

Jeg stod nokså sentralt i dette her i og med det var min far som fikk i oppdrag av VQ og organisere Den Norske Legion, slik at jeg har førstehånds kjenskap til alt. Hva som skjedde foran og bak kulissene. For å sette seg inn i situasjonen slik den var må man tenke på hvordan det var like før krigsutbruddet mellom Tyskland og Sovjetunionen den 22. juni 1941.

Tyskerne behersket da hele vesteuropa, Balkanfelttoget var nettopp avsluttet, t.o.m Kreta var besatt av tyskerne. De dominerte hele Europa vest for russernes innflytelsesvære. Engelskmennene hadde trukket seg tilbake til sin øy, og her var det endel exilregjeringer, deriblandt den norske. USA og Japan var ennå ikke kommet med i krigen, så på dette tidspunktet var det ikke noen verdenskrig, det var et rent europeisk anliggende. Nå ble det tidlig i januar 1941 åpnet adgang for nordmenn til å melde seg til Waffen-SS, og det var en hel del unge idealister som meldte seg dit. De færreste av dem hadde noen militærutdannelse ifra før, i første omgang var det ca. 150 mann, det ble flere etterhvert. De kom inn i en blandet enhet som bestod av frivillige ifra flere forskjellige nasjoner, og de skulle danne Regiment Nordland, etter hånden ble det jo flere slike germanske frivillige avdelinger. Men alle disse stod under tysk ledelse, de hadde tyske offiserer og underoffiserer og støttet til denne frivillige norske deltagelsen kom i et opprop som var underskrevet av VQ. Hvor han bl.a sa at Norge vil bli deklasert som nasjon hvis ikke nordmenn er med å deltar i avgjørelsen av Europas skjebne.

Så kom altså krigsutbruddet mellom Tyskland og Sovjetunionen den 22. juni 1941. Noen dager senere kom Finland med i krigen, det var da gått 1.5 år siden vinterkrigen raste på det verste. Finnene hadde sluppet forholdsvis helskinnet ifra det man måtte avstå endel territorium. Nå så de sjansene til å vinne dette igjen. Da dette var et faktum, sammenkalte VQ 4 høyere offiserer. 1 av dem var min far, den andre var general i AT Frölich-Hanssen og 2 til, jeg skal ikke gå i detaljer. VQ meddelte da at han nettopp hadde fått telegrafisk samtykke ifra Hitler til å opprette en Norsk Legion som skulle settes inn i krigen på Finlands side. Det var altså ikke spørsmål om å delta på den tyske front, men i Finland. VQ begrunnet ønsket med at hvis Finland bukket under i denne striden så ville turen etter komme til Sverige og deretter til Norge. Men det var også en underliggende grunn som man ikke snakket så høyt om til å begynne med men som alle var klar over. Det var nemlig å gjenopprette en ny norsk hær. Det var jo ingenting igjen av det vi hadde hatt før 9. april 1940, noen rester hadde reddet seg over til England men alt dette lå nå nede. Her hadde man et ganske klart forbilde, nemlig den 27. Finske Jegerbataljon. Det var en avdeling som ble opprettet under den 1 vk og satt inn på østfronten under tysk ledelse.

Etter freden i Brest Litowsk ble den kalt hjem til Finland, omtrent samtidig med at den Finske borgerkrig brøt ut. Den bidro vesentlig til de hvites seire over de røde. Etterpå at Finland hadde fått sin selvstendighet dannet denne bataljonen grunnstammen i den nye finske hær. Alle eldre finske offiserer jeg har truffet under og etter krigen, sympatiske gamle herrer, de hadde i sin ungdom vært med i den 27 Jegerbataljon.

Dette her var noe de norske holdt for seg selv, de snakket ikke åpent om det, men de viste at her hadde vi et forbilde og vi kan gjøre det samme. Det ble sendt ut et opprop til 4.000 norske befalingsmenn som var på frifot i Norge, 500 underskrev umiddelbart at de støttet opprettelsen av en norsk Legion. Senere kom det ca 300 til, slik at det var 800 av 4.000 som sa seg enig i dette, det er 20%. Det ble holdt et stort møte på universitetsplassen den 4. juli 41, snaue 14 dager etter krigsutbruddet med stor deltagelse, og med tale av VQ og den finske generalkonsul i Norge. Jeg befant meg den gangen oppe i Nord Norge i AT i en AT leir der. Jeg har alltid hatt en sterk beundring for Finland, det er en nasjon jeg har satt høyt. Jeg ville gjerne vært med under vinterkrigen men kunne ikke få permisjon. Jeg gikk på befalsskolen her på Akershus. Men nå bød anledningen seg og jeg husker at det som gav støtet til min innmelding var at jeg satt og hørte på finsk radio. Der ble det sagt at det var opprettet en norsk Legion som skal settes inn i striden på finsk side og det er opprettet vervekontorer over hele landet og frivillige strømmer til. Da sendte jeg min innmelding. Det ble min far som fikk i oppdrag å organisere oppsettingen av Legionen, det ble lagt opp en ramme for et regiment. Et Infanteriregiment bestående av 3 Infanteribataljoner. 1 bataljon Viken 1-4 kompani, 2 bataljon var Gula 5-8 kompani og 3 var Frosta bataljon 9-12 kompani. Det var meningen å gruppere de frivillige etter hvor de kom ifra i landet slik at folk ifra Østlandet skulle samles i Viken. Folk fra sør- og vestlandet samles i Gula og folk i Trøndelag og Nord Norge samles i Frosta. Dessuten var det lagt en ramme for 4 spesialkompanier, dette var etter tyskt mønster 13-16 kompani.

Det meldte seg i første omgang nok frivillige til at vi kunne sette opp en infanteribataljon, Viken og et spesialkompani 14 kp. Det ble Viken bataljon og likeledes Bataljonsstaben, den bestod av 1,2,3 kp - 3 geværtropper og 4 kp, det såkalte tunge kp med 3 mitraljøsetropper og 1 bombekastertrupp. Så var det dessuten 14 kp som bestod av 3 PAK tropper. De frivillige ble samlet på Bjølsen skole og deretter gikk veien til Gulskogen hvor tyskerne stilte en stor militærleir til disposisjon. Men det var en rekke spørsmål som måtte avklares og det var først og fremst uniformspørsmålet som skapte endel hodebry. Det stod i oppropet at Legionærene skulle ha feltgrå uniformer men det var klart ifra første stund at man ikke kunne bruke de gamle norske uniformene. Årsakene til dette lå i kapitulasjonsavtalen av 10.6.40, som vi den gangen hadde utmerket godt kjenskap til men det later til at det var ingen som hadde kjenskap til den 4 år senere under rettsoppgjøret. Men den har nå siden dukket opp igjen. Men det er klart at hvis en norsk soldat var blitt tatt til fange med våpen i hånd i norsk uniform etter den 10.6.40 ville han ha blitt behandlet

som franktirør. Norge som stat var ikke krigførende, det var iallefall den allminnelige oppfatning den gang. Også fremtredende jurister som ikke var medlemmer av NS uttalte seg i den retningen, jeg husker en av dem det var Nygaardsvoldregjeringens advokat Kristen Johansen. Han fikk forelagt spørsmålet da Konge og regjering forlot Norge den 7.6.40, og da hadde Kong Haakon holdt en tale hvor han hadde sagt at krigen fortsetter utenfor landets grenser. Da spurte man regjeringsadvokaten om dette var så å forstå at nordmenn var forpliktet til å reise ut hvis de greide det for å kjempe. Da svarte Kristen Johansen, det er en frivillig sak Norge som stat bindes ikke.

Det var den alminnelige oppfatning den gangen at rent folkerettslig sett ikke var noen hinder for at vi kunne delta på finsk side. Selfølgelig måtte vi ha tyskt samtykke siden landet var okkupert og ikke var sluttet noen fred. Men det var også en rekke andre land som hadde gitt tilsagn og støtte til å opprette frivillige avdelinger. Men der kom ikke det momentet med Finland inn, det var ren støtte til tyskerne. Det ble opprettet Legioner og Frikorps i Danmark, i Nederland, fra den flamsktalende del av Belgia, den flamske Legion og også den fransktalende del av Belgia, den Walonske Legion. Alle disse ble organisert i Waffen-SS, men derimot den Spanske Blå Divisjon, den ble organisert i Wehrmacht. Her kommer tyskernes rasemessige hensyn inn, de ville ha germanerne i Waffen-SS de andre fikk gå til Wehrmacht. Så var det spørsmål om grader og distingsjoner på uniformen, kommandospråk og det ene med det andre. Det meldte seg jo ganske mange offiserer så mange at det ikke var noen problemer med å få nok befal. En hel del eldre offiserer gjorde tjeneste i staben i Oslo, vi hadde kontorer i Kirkegaten 14, 16 og 18. Jeg tjenestegjorde der en måneds tid slik at jeg fikk et godt innblikk i stabsarbeidet. Etter at de frivillige hadde møtt opp på Bjølsen ble de sendt til Gulskogen, så var det spørsmål om våpenopplæring og hvor det skulle foregå, det var mulig vi skulle ha vogner. Vi ble da sendt til Fallingbostel og til Luneburgerheide for å eksersere. Utover høsten fortsatte det å melde seg en hel del frivillige men oppslutningen dabbet av, det skal jeg komme tilbake til senere. Dette som så ut til å bli en hel norsk avdeling skulle settes opp under forutsetning at den var en ren nasjonal avdeling. Den ble etter hånden mer og mer tysk og det foregikk atskillig bak kulissene som de norske og t.o.m Legionærene ikke var fullt orientert om.

Den virkelige store prøve kom da det ble forlangt ifra tysk side at Legionærene skulle avlegge ed til Hitler. Det er noe alle tyske soldater måtte gjøre. Dette ble for mye for Legionsstaben i Oslo de hadde kjempet innbitt mot f.eks innføringen av tyske grader. I Waffen-SS er jo offisersgradene Ustuf, Ostuf og Hstuf, det slo aldri igjennom hos oss. Der sa vi løytnant, overløytnant og kaptein. Nå var de gamle norske offisersgradene fenrik, løytnant og kaptein. Men har var jo forholde slik at etter at man hadde gått Krigsskolen ble man løytnant, altså hakket over den laveste offisersgraden. Slik var det ikke etter tysk kotyme, der måtte man han Krigsskolen for å bli offiser. Det såkalte B-befal som vi hadde her hjemme forekom ikke i tyskland. Da ble man løytnant i Wehrmacht og

Ustuf i Waffen-SS. Staben i Oslo de sa til dette her å avlegge ed til Hitler kan ikke vi som norske offiserer gjøre. Men tyskerne var jo klar over at de frivillige og offiserene ikke helt enige seg imellom, og de fant ganske fort ut at det var en del norske offiserer som ikke hadde noen særlige innvendinger imot de tyske krav. Jeg var selv kommet ned til Fallingbostel da eden ble avlagt og det var mye diskusjon frem og tilbake, jeg husker at min kp.sjef, kaptein. Berg. Han forklarte dette slik at det ville meget bedre for oss å avlegge eden til VQ men det kunne han ikke gjøre for VQ var hverken regjeringssjef dengang eller hadde noen kommandoforhold når det gjaldt krigføringen. Men det ble gjort en liten forandring i edsformularet, slik at det het at man avla troskapsed til Hitler i kampen mot bolsjevismen. Og akkurat den setningen der i kampen mot bolsjevismen den ble utlagt slik at de bare kunne brukes på østfronten. Det var i grunn tilfredstillende for de fleste, hvis vi må avlegge den eden for å komme til fronten så får vi bare heller gjøre det.

Akkurat den bestemmelsen der reddet meg fra å bli sendt til vestfronten da jeg kom tilbake ifra Finland i 1944. Da kunne jeg henvise til den eden. Men tyskerne skjønnte at den svære planen her, den hadde en dypereliggende hensikt det de kalte et "Aufbau". Det gikk ikke snauere en at de en vakker dag avsatte hele Legionsstaben og så gjorde de bataljonssjefen som var i Fallingbostel til ny Legionssjef. Her ser dere de avtalene som den frivillige fikk seg forelagt til underskrift. De som ble samlet opp utover høsten 1941 og ikke kom til Fallingbostel i første omgang de ble sendt opp til Torpo i Hallingdal. Vi regnet med at det ville bli krig om vinteren, og det var meningen da å opprette en Skiløperbataljon. Det var ca. 100 mann på det meste der oppe. Den må ikke forveksles med Skijegerbataljonen. Her ser dere en med det norske flagget på ermet men over der den tyske riksørnen. Den tyske riksørnen var nødvendig å ha for å bli betraktet som tyske krigsmann, folkerettslig sett kunne ikke Norge stille folk under egen fane. Så det var to muligheter for oss enten finsk eller tysk overhøyhet. Min far forsøket i det aller lengste å få ordnet det slik at vi kom innunder finsk overkommando. Og alle henvendelser til det finske konsulat i Oslo ble besvart. Men tyskeren holdt på sitt. Det var meningen at vi ved tjenesten her hjemme i Norge skulle ha et bredt armbind som skjulte den tyske ørnen og gikk helt rundt i norske flagger.

Det var meningen å ta det av når vi reiste til utlandet, men så reiste det seg innvendinger imot flagget det var en stor rød prikk så det ville bli gode siktepunkter for fienden. Da kom det isteden inn et armbind hvor det stod Den norske Legion som ble sydd på ermet. Etterhvert som Legionen ble mer og mer fortysket kom neste armbind som så slik ut Frw. Legion Norwegen og den bar vi under oppholdet ved fronten. Det var slike små skritt som drev oss mer og mer i tysk orientert retning. Alle tyske soldater har sin Soldbuch vi hadde vår tjenestebok. Disse ble senere erstattet av bøker med ren tysk påskrift. Her ser dere et bilde ifra Torpo jeg har tatt med det for å vise dere at vi slo ganske stort på det, vi hadde et musikkorps. Da Legionsstaben ble oppløst ble de som var på Torpo sendt ned til bataljon Viken i Fallingbostel for å

forsterke den som ikke var helt fulltallig. Nå er vi kommet til Stettin. Da Legionen var ferdig utdannet ved årsskifte 1941/42 så var det meningen at den skulle sendes til Finland, og vi ble sendt i jernbanevogner til Stettin. Der ble vi gående i 1 hel måned å påvente av skipsleilighet. Den vinteren der var usedvanlig streng og det var så mye is i østersjøen at båtene ikke kunne gå. I mellomtiden skjedde det noe hjemme i Norge. VQ ble den 2.2.42 innsatt som regjeringssjef i en statsakt her på Akershus. Umiddelbart etter dette skulle han til Berlin for å konferere med Hitler og da kom han innom oss i Stettin.

Offiserene fremholdt ovenfor VQ, at det her var ikke bra for kammoralen at vi ble gående her å drive uten å komme i innsats. VQ lovet å ta dette opp med Hitler resultatet kom så pr omgående, et par dager etter ble en lufttransportflåte stillet til vår disposisjon med JU-52 maskiner. Da bar det ut på flyplassen hvor vi ble innlastet. Vi ble fløyet samlet til Königsberg en flyplass Neukoren hvor vi ble innkvartert. Neste dag fløy maskinene videre, de fleste fløy til Riga hvor de gikk ned. De legionærene som kom hit ble sendt med jernbane videre frem til fronten. Jeg fulgte med en mindre gruppe som landet i Pleskov som ligger i sydenden av Peipussjøen. Da kom vi inn i noen svære russiske kaserner og lå i halm på betonggulvet. Den tredje dagen fløy vi videre frem til Gatsjina med 4 maskiner. Derfra videre i lastebil til Pusjkin og i løpet av noen dager ble hele Legionen samlet i det området her. Den 17.2.42 ble vi sendt frem i frontlinjen for å avløse en tysk bataljon som hadde ligget der siden forrige høst og slitt meget vondt. Denne lave temperaturen var litt av et problem og legionærene frøs meget vi hadde ikke utstyr for den slags krigsførse. Vørst var det med støvlene, de tyske støvlene hadde jo heljern og en mengde beslag og fult av nudder. Disse støvlene med nuddene ble kontrollert og den som manglet en nudd han måtte betale 10 phenning i bot. Det første vi gjorde naturligvis var å trekke ut alt dette jernet i støvlene, det hjalp litt men ikke nok. Det var endel som greide å skaffe seg russiske filtstøvler de kom mye bedre ifra det. Etter de første russiske angrepene lå det haugevis med russiske lik foran våre linjer og Ola Nordmann var ute å trakk støvlene av dem før de frøs helt fast.

Her er min bunker foran Pulkowohøyden like foran den bunkeren gikk det en snorrett vei i mange kilometers lengde dels foran og dels bak våre linjer. Nå hadde vi en liten gentlemen-agreement, vi hadde vært på vakt hele natten og måtte sove ut over morgenen og formiddagen og der var det en fast regel, ingen skyting før frokost. Men jeg husker at en av mine kolleger Bjørn Noreger kom gående og da sa jeg til ham at her må du pinadø være forsiktig for han Ivan kan ligge der ute. Nei det er så tidlig på morgenen sa Noreger, han skyter ikke nå. Like etterpå fikk han et skudd etter seg, Bjørn bare vinket imot meg men han satte farten opp. Akkurat bak den bunkeren i stekende solskinn var latrina pinadø full av fluer. Da tenkte jeg at det er så rolig idag at jeg tar sjansen og stakk opp og 10 meter bak grava og satte meg ned i halvfigur. Før jeg hadde satt meg ned slo det ned i sanden en kule rette ved siden for meg, opp med buksa og noen byks ned i grava da

kom skudd nummer 2 og det var så nær at det sved i ørene på meg. Men det var en skarpskytter som pleide å krype frem om natte og ligge fremme i terrenget der. Det var noen små busker der og han holdt oss atskillig fortred. En dag var det en av våre karer og for å spare noen hundre meter, isteden for å følge graven bortover så hadde han stukket tversover og han fikk et skudd inn like over hoften. Det var ikke livstruende men han måtte på lasarettet og vi var en mann mindre. Jeg tenkte at det var da merkelig at vi kunne få øye på denne karen her. Jeg stilte meg opp på et annet sted i graven og så plutselig så jeg et lite glimt og en røkdott og med et skjønne jeg at det var meg han hadde skutt etter. Da slo det ned i jordvullen like ved siden av meg, jeg trodde jeg var godt kamuflert men var det altså ikke.

Nå hadde vi sette hvor han lå og tok frem en av våre skarpskyttere og forklarte ham hvor skarpskytteren lå. Og han fikk se ham i kikkerten og et skudd ild, og han skøt og jeg fikk se nedslaget. Sikt ned 50 og hold en halv meter til venstre for ham. Og skudd nummer to satt. Dette var 22.7.42 og jeg noterte det i min dagbok, om kvelden var det noen bevegelser i terrenget sansynlig noen røde kors personell som var å hentet ham. I 1977 under en reise til Leningrad tok jeg bussen ut til Pulkowa og der fant jeg en som hadde falt på denne dagen. Der hadde jeg en liten minnestund på en fallen motstanders grav. Når jeg sier motstander er det med vilje for jeg liker ikke ordet fiende. Vi hadde dengang intet imot det russiske folk, jeg har sett så mange sympatiske trekk i den nasjonen. Det vi kjempet imot og for enhver pris ville forhindre var at deres samfunnssystem ville bre seg vestover og til oss. Vi trodde det ville bli en ulykke for vårt land, noe det sikkert vilde blitt. Litt senere fikk vi besøk av VQ, han ble ikke tatt med frem i linjene Legionssjefen ville ikke utsette ham for den fare. Det var noe vi alle sammen var inneforstått med. Litt senere kom Terboven på besøk og han hadde vi ingen betenkeligheter med å slippe fremover. Vi hadde 158 faler i Legionen fra den ble satt inn og til den ble trukket tilbake. Løytnant Westberg var en av de aller første som falt, han satt inne i en bunker som tilsynelatende skulle være trygg, men en russisk granat slo igjennom bunkeren og han ble drept momentant.

Jeg ble ikke med i Legionen til slutt for i august 1942 da ble 7 av underoffiserene trukket ut og Qvist sa at dere skal nå gå på et offiserskurs, når dere kommer tilbake vil jeg utnevne dere til offiserer. Han trodde dette ville ta 3 mnd, men det viste seg at det tok et helt år. Men av oss 7 var det 6 som fullførte eksamen, 2 av oss kom til Regiment Norge og falt ved Narva som kp.sjefer. 4 andre kom til Finland. Da vi kom til Riga fikk vi nytt undertøy delvis nye uniformer og alt tøy ble avluset. Etter at vi var blitt kvitt alle udyra fikk vi et entlaussungsschein. Uten den fikk vi ikke gå på kino, restaurant, eller komme til tyskland, dette var et helt nødvendig papir å ha. Den vinteren som var så streng ble det innstiftet en orden som het Østmedaljen betingelsen for å få den var at man måtte ha vært 60 dager ved fronten før den 15.4.42. Legionen hadde vært der i 57 dager og da var tyskerne store på det, slik at alle Legionærenen som hadde vært med

ifra 17.2.42 fikk denne utmerkelsen. Som tyskerne populære kalte "Die Fleischorden". Det var synd at Legionen ikke fikk være med i bevegelseskrig, for da hadde vi virkelig fått vist hva vi duget til. Jeg tror ikke jeg tar munnen for full når jeg mener at det er den best utdannede norske avdeling som noengang har eksistert under feltforhold. Det var ikke så svært mange trefninger vi deltok i, men de som vi kom oppi var harde nok. Vi hadde hatt endel støttropper til å begynne med, i forholdsvis beskjedent format som ble vellykket gjennomført. Det var da kaptein. Berg fant ut av at han skulle gjøre et større innhugg i de russiske linjer, ødelegge noen MG-reder og ta fanger og han planla dette her meget nøye. Han tok med seg en hel del av sine beste folk, dette var den 16.4.42 og de snek seg ut i mørke og kom opp i et russisk minfelt, de gikk til angrep på linjene og ødela en del ting, sprengte bunkere og tok fanger men kaptein. Berg falt ganske tidlig. Tror det var 12 eller 14 mann som falt der, de som greide å ta seg tilbake var såret og noen ble invalide for livet.

Kort stund etterpå den 20.4.42 gjorde russerne gjengjeld, men det var først etter et voldsomt artilleriforberedelse og det var 1./DNL som fikk støytten. Til tross for at skyttergraver og stillinger var rast sammen under ilden slapp 1. kp ikke russerne inn. De slo dem tilbake med en mengde russiske falne foran våre linjer. Dere så bildet av Gabrielsen, han var ifra Vadsø og han kunne finsk. Så hadde vi en til som het Belgonen. En mørk natt var det lykkedes to russere å komme usett ned i våres graver. De overmannet en vaktpost uten å skyte og tvang ham til å gå foran seg med pistolen i ryggen. Da møtte han Belgonen som kom imot med MP'en og Belgonen ropte "Parole". Denne karen som gikk foran kastet seg ned å ropte "russere skyt", og da skøyt Belgonen begge de to russerne over hodet på han som kastet seg ned. Ved juli 1942 brøt russerne igjennom med pansere ved siden av oss i de Lettiske stillinger. Der måtte 14./DNL hjelpe til med å drive russerne ut igjen. Så lå Legionen noenlunde stille til november 1942, da ble den trukket tilbak for å hvile. Da var det kommet frem en Nederlandsk Legion som hadde overtatt våre stillinger. 3-4.12.42 brøt russerne igjennom der i 1 km bredde. Da ble Legionen sendt frem igjen og kastet seg inn i kampen. 1 og 2./DNL hadde vist ingen falne kun sårede men 3./DNL hadde endel falne. Så gikk turen endelig i mars 1943 tilbake, først til Mitau så til Grafenwöhr i Bayern og deretter hjem. Av ialt 1200 mann som deltok i DNL så var det 158 mann som falt, det er ca 13 %. Men hvis man studerer listen over de falne vil man bli slått av hvor mange av disse som er befalingsmenn. Tapsprosenten blandt befalet er alltid høyere en blandt menige. Det har sin naturlige forklaring at en god befalingsmann han må eksponere seg, hvis det skjer noe må han undersøke saken, hva er på ferde, hva kan jeg gjøre med saken.

Akkurat den samme antall falne hadde Skijegerbataljonen i Finland, men der er tapsprosenten høyere for den bestod av 3 kompanier. Alt i alt av frivillige under den siste krigen er tapsprosenten på 10 % når det gjelder falne. Det er iallefall min erfaring ifra disse krigsårene har at kampmoralen er så uendelig mye høyere blandt avdelinger som består av frivillige en av utskrevet mannskap. Det er ikke så vanskelig å tenke seg

grunnen, vi kjempet for noe som vi tror på. Det var jo det vi trodde på Legionærene at her gjaldt det å stoppe bolsjevismen. Vi regnet ikke med at England hadde noen betydning lenger som krigførende nasjon, de var isolert på sin øy. Det bildet ble totalt forandret når USA og Japan kom med i krigen, men det viste ikke vi den gangen men vi kjempet hele tiden for å forhindre at bolsjevismen skulle bre seg til vest europa.